

KUSTBON

Veckotidning för svenskarna i Estland.

Femte årg. N ^o 29.	Prenumerationspris: Helt år Emk. 144:—. 1 månad „ 12:—. I Sverige: Helt år . . . Kr. 9:—. 1 månad . . . „ 0:75. I Finland: Helt år Fmk. 18:—. 1 månad „ 1:—.	Utkommer varannan onsdag. Utgivare: Svenska Folkförbundet. Redaktör: N. Blees, Riddaregat. 3, Reval.	Annonpris: 2 mark per mm. I Sverige: 10 öre per mm. I Finland: 30 penni per mm. För annons, som införes 10 eller flere ggr, räknas 20 ^o /o rabatt.	22 nov. 1922.

„S. O, V,“ firar svenska dagen i Reval.

Liksom under de senaste åren, så firades även i år den 6 november av svenskarne i Reval; men icke allenast av de fullvuxna, utan även av våra skolungdomar, ty i år hade samtliga folkskolor i det Svenska Estland en officiellt stadfäst lovdag.—

Kl. 6 e. m. höll prosten Linderstam en fästgudstjänst i vår kyrka. Helgedomen var upplust av otaliga ljus, som brunno i alla ljuskronor, på altaret och i koret. Stämningen var högtidlig och förhöjdes ännu ytterligare, då inlednings-psalmen „Vår Gud är oss en väldig borg“ avsjöngs av församlingen. Efter gudstjänstens slut tågade hela församlingen upp till den gamla skolan, där alla välkomnades av en utav våra damer, som utsetts till värdinna för denna kväll. Skolsalen hade helt och hållet förändrat sitt utseende, den hade färvandlats till en fästsäl, var rikt dekorerad med granrisgirlander samt små och stora blågula flaggor, som prydde väggarna. Först serverades te vid ett blomsterprytt bord, varefter programmet till aftenunderhållningen vidtog.

Prosten Linderstam talade om dagens betydelse och skildrade i korthet hjältekonungens, Gustav II Adolfs, livsgärning. Därefter deklamerade en av sjätteklassisterna mycket förtjänstfullt „Ett sammanträffande“ av Rosenius.

Månget öga fuktades genom diktens gripande innehåll. Så föredrogs solo „Sverige“ av Stenhammar och sjöngs unisont „Modersmålets sång“.

Salen var fylld till trängsel och under hela kvällens lopp rådde fäststämning bland alla gästerna. Kl. 10-tiden skildes man åt, sedan vi återigen förenats i sång, nämligen „Du gamla, du fria“.

Birkas!

Vad är Birkas? En ädel idealisk tanke som blivit förverkligad! Ett länge känt behov. Kunkap är makt. Jag vill genast fastslå, att Birkas är nödvändig för svenskarna i Estland. Låt oss nu skärskåda de materiella betingelserna, inte endast att hålla Birkas vid liv utan även driva den framåt och utveckla den.

Vi Estlandssvenskar kunna aldrig vara säkra på Birkas framtid förrän vi hunnit så långt att vi själva kunna underhålla den utan hjälp.

Huru skall detta tillgå? Att vi skaffa oss mera pengar. På vad sätt skola vi kunna få mera pengar? Ur jorden! Det är omöjligt säga nog 99 av 100 ty vi arbeta ö slita ö göra det bästa möjliga. Kunkap eller vetande är makt ö kan bli rikedom. På Birkas undervisar konsulent Green huru nutida jordbruk skall skötas. Därför borde ni, både gamla ö unga, sätta er på Birkas skol-

bänkar och höra vad han lärer. Konsulent Greens verksamhetsområde är Birkas och trakten där omkring. Han kan inte hinna med mera. Bönderna måsta med eller mot sin vilja lära sig nutida jordbruk. Wormsö behöver en jordbrukskonsulent, en energisk rivande karl, som kan väcka intresset ö sätta fart i jordbruket.

Hur få pengar att avlöna en sådan man? Låt oss taga saken affärsmässigt.

Fri bostad, ved, samt lite matvaror vilja nog Wormsöborna giva. Därtill är det nog inte omöjligt att i Sverige uppbringa 1000 kronor för 1-sta året, lånvägen eller någon frikostig givare. Efter 2 ä 3 år då resultat av hans verksamhet visat sig, blir det en lätt sak för Wormsöborna att själva avlöna honom och återbetala de lånade penningarna. Erfarenheten har visat ö visar dagligen att en välbärgad fader vill att hans barn skall ha bildning och då giver han gärna penningar till Birkas underhåll och utveckling, t. o. m. fordrar han kanske att hans döttrar där få lära sig spela piano då han har råd att köpa ett sådant. Många av de som läsa detta tro nog att det är dumma fantasier. Jag skall i korthet giva några jämförelser i medeltal, mellan jordbruk i Sverige och här på Wormsö.

Cirka 30 desjatin äga bönderna här. Därav 5 des. åker, sam

.....
Från och med detta nummer tryckes "Kustbon" i Reval.

minst lika mycket höslag. De föda eller svältföda 4 st. lågmjolkande kor, 2 st. svaga hästar, samt sämsta slags får. I Sverige på en lika stor gård: minst 10 st. kor, som var och en giver minst 3 à 4 ggr. så mycket mjölk., 2 stora kraftiga hästar, som orka draga en plog 8 à 10" djupt i jorden. Fåren väga 3 à 4 ggr. så mycket ö giva 3 à 4 ggr. så mycket ull. Det fins ingenting som talar emot att jorden här, efter låt oss säga 5 à 7 år, skall giva lika mycket som i Sverige.

Låt oss spänna våra krafter och få en svensk jordbrukskonsulent på Wormsö.

Folkets västånd blir folkets bildning!

Grönstrand.

Ormsö.

Lokalavdelningen av S. O. V. firade även detta år Gustaf-Adolfsdagen med fästligt samkväm å öns prästgård. Lokalen, den nyinrättade och rymliga församlings-salen, var smyckad med graner — golvet bestrött med finhackat enris. Å talarstolen voro anbragda Estlands och Sveriges flaggor, symbolerande de båda landens delaktighet i hjältekonungens minne.

Understrykas bör den varma och upplyftande stämning som från början till slut behärskade fästen. Dessa uttryck av svensksinne, som här lades i dagen, borde kunnat komma de största tvivlare att tro på "riktigheten" av vår svenskhet. Sällan har väl Vårt land, Modersmålets sång eller Stenhammars Sverige sjungits med mera öförfalskade känslor. Ja, det var riktiga svenskar och äkta svensksinne, som, vad andan och stämningen beträffar, utan att

blygas kunnat jämföra sig med vilket patentpatriotiskt samkväm som hälst. Bara hågkomsten av denna oförgätliga aftonstund komma ömmare strängar att dallra. Sant är, vad som avslutningsvis sades, att dessa vore att beklaga, som gått miste om denna fäst. Att rikssvenskar, som vistas å vår ö, trots flera inbjudningar, ej velat glädja oss med sin närvaro utan funnit för lämpligt framföra tomma ursäkter för sitt uteblivande, förtjänar att ihågkommas. Ansågo sig nog för goda närvara vid möte, där de ej själva fingo vara a och o. Lära f. ö. uttryckt sin stilla förundran över nödvändigheten av en kulturförening av S. O. V. typ. Näja, det var ingenting nytt av folk från denna sort.

Fästen började med unisont avsjungna Vår Gud är oss en väldig borg. Dessförinnan hade dock pastor Klasson som husvärd hälsat alla välkomna till detta första möte i denna präktiga lokal. Efter psalmen bestegs talarstolen av pastor Klasson, som i varma och från hjärtat gående ordalag talade över ämnet "Gustaf Adolfsdagen — svensketens samlingsdag". Det var samling för svenskarna hemma i Sverige och svenskarne jordklotet runt. Gustaf-Adolfsdagen var dock även samlingsdagen för alla evangeliska kristna — även frikyrkliga. Alla hade näst Gud honom att tacka för den avangeliska friheten. Gav belysande exempel på den evangeliska friheten. Talaren framhöll som sin mening, att även esterna borde fira denna minnesdag. Estland, hade så många ljusa minnen förknippade med "guldkonungen", som ju även var Estlands konung.

Följde så Stenhammars Sverige, utförd av fru Klasson och lärarinnan Blees. Ord och toner gingo till hjärtan och mottogas med rörda känslor. Lärarinnan Hollingers deklamarade Döbeln vid Jutas, ordf. Häggblom en dikt

om Gustaf-Adolf samt Den döende krigaren, tillägnad en i Estlands frihetskrig stupad Ormsögosse. Ingenjör Grönstrand skildrade på okonstlat sätt sitt ett besök av Gustaf II Adolfsfäst i Lützen 1899 och läraren Nyman föredrog ett par bitar ur Z. Topelius diktning. De olika numren omväxlade med musik av fru Klasson, duettsång och unison sång. Officiellt avslutas mötet med sista versen av ps. 124: Guds ord och löften skall bestå. Publikken ville dock ej skingras, varför fru Klasson fick föredraga extra musiknummer. Unisont avsjöngs även Stenhammars Sverge med känsla och värme. Ty Sverge är även våra fäders land, under vars torva och hällar även våra föregångare vila. Sverge är vårt urhem, vårt andliga hem. Moder Sveas under århundraden förgättna styvbarn börja söka sig hem — kulturellt. Politiskt äro vi medborgare av det land, som sett oss, senare tidens släkten, födas och dö. Ja, måtte det blå-gula korsbaneret och Estlands av århundradenas mörka sorg bemärkta fana alltmera sluta sig till sammans! Vi Estlands svenskar vilja så innerligt, innerligt gärna bli en liten länk i detta band, till lycka och båtad för oss själva och vårt politiska hemland.

Joel N-n.

Regeringskrisen.

Sedan den 24 oktober har det varit regeringskris. Arbetarpartiet kallade sina två ministrar, Piip och Kaarna, tillbaka ur koalitionen och det hade till följd att hela regeringen avgick. Riksdagens talman vände sig till den avgångna premiären med anhållan om att denna skulle bilda ny ministär och det gjorde denna också efter många överläggningar med partierna, men då K. Päts bildade regering av alla avgångna ministrar och arbetarpartiet inte nöjde sig med mindre än att det bleve ändring i vad bildnings- och

krigsministerposterna beträffade, så misslyckades hans försök. Det kristliga folkpartiet, till vilket bildningsministern Bauer hörde och som arbetarpartiet icke kunde tåla, därför att han försvarade religionsundervisningen, trädde ut ur koalitionen och det hela såg mörkare ut än nånsin.

Men för några dagar sedan avgick riksdagens talman Kukk och bildade en ny regering, som huvudsakligen bestod av samma personer som den förra regeringen. Endast Bildningsministern Bauer utbyttes mot arbetarpartisten Weiderman. Utrikesministerposten är tills vidare ännu icke tillsatt. I sådan sammansättning antog riksdagen i går d. 21 nov. den nya regeringen. Till riksdagens talman valdes förre riksåldsten Päts.

Den svenska dagen en officiell lovdag i de svenska skolorna i Estland.

Svenska folksekretariatet vände sig i skrivelse av den 5 okt. till Bildningsministern med anhållan om att Custav-Adolfsdagen (den 6. nov.) måtte av myndigheterna erkännas som en officiell lovdag för de svenskspråkiga skolorna i landet. Detta har beviljats och dagen erkändes som en officiell lovdag, varom ministeriet även den 21 okt. meddelat Viks, Harens och Ösels kretsskolstyrelser.

Svensk läkare i Hapsal.

Doktor Lydia Lindström, dotter till f. folkskolläraren J. Lindström, som studerat i Moskva och nu nyligen avslutat sina studier i Dorpat, har nedslagit sina bopålar i Hapsal som praktiserande läkare.

Det är glädjande att Hapsal nu fått en svensk läkare och vi äro övertygade därom att våra kringboende svenska landsmän alla hälsa den unga energiska läkaren välkommen. Just i Hapsal har saknats läkare, som kunnat meddela sig med de svenska patienterna på deras modersmål.

Svensk borgmästare i Hapsal.

Sjökaptenen Grönberg, som verkat som tullföreståndare i Hapsal, har nu nyligen ock valts till stadens borgmästare (linnapea). Vi önska hr Grönberg lycka och framgång i hans ansvarsfulla kall.

NOTISER.

Svenskt forskningsarbete i Estland.

Ammuensen vid Nordiska museet i Stockholm, Ernst Klein, har nyligen återkommit till Sverige från en omfattande studieresa bland Estlands svenskar, enkanerligen Runösvenskarna. Han har som bekant där haft uppdrag

att för museets räkning insamla föremål för belysande av svenskarnas kultur och levnadssätt. Han medförde icke mindre än omkring 2000 föremål, som nu in för livas med Nordiska museet samlingar. Vid sin återkomst blev amanuensen Klein intervjuad av ett flertal svenska tidningar, som därefter innehöllo sympatiska artiklar angående Estlandsvenskarna. Amanuensen Klein betonar särskilt det tillmötesgående han rönt från den estniska regeringens sida.

Ärkebiskop Söderblom sjuk.

Många beundrade under den svenske ärkebiskopens resa i Estland hans utomordentligt stora arbetsförmåga och präktiga vigör, som tillät honom att hålla predikningar och många tal dagligen mitt under den långa och trötta resan bland Estlands svenskar. Hemma i Sverige är ärkebiskopens arbetsförmåga en känd sak. F. n. är emellertid hans ande frängslad. Sedan någon tid har ärkebiskopen icke kunnat arbeta i samma rastlösa tempo som förut. Även om han icke fångslats vid sjukbädden, så tillåter honom inte hans hälsotillstånd f. n. att arbeta med samma frejdiga mod som i somras, då han glädde Estlandsvenskarna med sitt besök och sina talemått.

Söndagen den 3 december kl. 7 e. m.

anordnar

S. O. V.

i Jägareklubbens lokal, Långgatan 42

SVENSK FEST

med rikhaltigt program.

Biljetter erhållas å Riddaregatan 3 måndagar och torsdagar kl 6-8 samt å Svenska Folksekretariatet, Dompromenaden 3, alla dagar kl. 10-3.

Dr. Lydia Lindström

läkare för lung- och
invärtes sjukdomar.

Mottagning dagligen 3-5

Lergatan 18 (Saue tän. 18),
HAPSAL.

Svensk Manufakturaffär i Hapsal.

Till alla svenskar i Nuckö, Ormsö och Hapsaltrakten.

Mången Svensk vet icke ännu, att det nu finns en

Svensk Manufakturaffär i Hapsal.

Där säljas alla möjliga sorters

**tyger av estniskt, svenskt, finskt,
tyskt, och engelskt fabrikat**

och prisen äro på alla sorterna de möjligt billigaste. De svenskar, som från affärens början varit våra kunder, kunna nog intyga, att alla andra affärer voro betydligt dyrare innan den svenska affären öppnades. Naturligtvis ha senare de andra affärerna måst nedsätta en del priser i jämnhöjd med våra för att överhuvudtaget kunna sälja, men på andra saker åter, som äro svarare att jämföra, måste de taga tillbaka den förlorade förtjänsten. Därför, svenskar, köp allt vad Ni behöver av tyger och kortvaror endast i svenska manufakturaffären, endast då kunna Ni vara övertygade om att Ni verkligen erhåller det mesta för Edra penningar,

Vi bedja alla svenskar, som redan äro våra kunder, att rekommendera oss till alla vänner och bekanta. Ju större kundkrets vi få desto billigare kunna vi sälja. Alla, som läser Kustbon, och speciellt alla lärare och lärarinnor ombedjas vänligen att på synbart ställe uppklistra ovanstående.

Alla äro välkomna att besöka vår affär även om Ni för tillfället icke vill köpa något.

Högaktningsfullt

Svenska Manufaktur- & Kortvaruaffären,

Torgplatsen Nr. 4 (Siegfelds hus) Hapsal.